

Čís. 6114.

Přejímacím kursem ve smyslu čl. 3 zákona ze dne 20. března 1919, čís. 143 sb. z. a n., není pohyblivý kurs, určovaný denně devisovou ústřednou podle okamžitého stavu valutového trhu, nýbrž pevný kurs stanovený jednou pro vždy.

(Rozh. ze dne 10. června 1926, Rv I 2097/25.)

Žalobce nabídl na základě nařízení vlády Československé republiky ze dne 6. března 1919, čís. 113 sb. z. a n., a zákona ze dne 20. března 1919, čís. 143 sb. z. a n., ke koupi devisové ústředně 2.000 dolarů. K vyzvání ústředny odevzdal jí žalobce 16. října 1919 1.000 dolarů, za něž mu vyplacena byla hodnota dle denního kursu 33.50 a dne 20. prosince 1919 dalších 750 dolarů, za něž vyplacena mu byla hodnota 15 K za kus, ač denní kurs toho dne byl 51 K. Tvrdě, že dle zákona měl nárok, by mu i za těchto 750 dolarů vyplacena byla hodnota dle kursu v den odevzdání, t. j. 20. prosince 1919 po 51 K, tedy celkem 38.250 Kč a poněvadž mu bylo vyplaceno pouze 11.250 Kč, domáhal se žalobce na Československém eráru zaplacení zbytku 27.000 Kč. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby, odvolací soud žalobu zamítl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Podle svého vlastního přednesu žalobce, plně zákonnou, článkem 5 vl. nař. ze dne 6. března 1919, čís. 113 sb. z. a n., článkem 3. zákona ze dne 20. března 1919, čís. 143 sb. z. a n., a vládním nařízením ze dne 1. dubna 1919, čís. 166 sb. z. a n., každému obyvateli Československé republiky uloženou povinnost, by do 30. dubna 1919 nabídl své cizí valuty československé devisové ústředně ke koupi za kurs, který ústředna sama určí, nabídl této ústředně ke koupi 2.000 dolarů, obdržel teprve v září vyzvání, aby je odvedl, odvedl jenom 1.000 dolarů, jež ústředna převzala za denní kurs 33.50 Kč, byl pak počátkem prosince 1919 opět vyzván, by oněch 2.000 dolarů odvedl, odvedl 20. prosince 1919 750 dolarů, neobdržel však za ně denní kurs 51 Kč, nýbrž jenom 15 Kč. Není tedy sporu o tom, že žalobce odvedl oněch 750 dolarů podle čl. 3 zákona č. 143/1919 a že měl za ně obdržeti přejímací cenu stanovenou tímto zákonem. Mohlo by ovšem býti pochybno, zda žalobce byl svou nabídkou vázán ještě v prosinci 1919, zvláště když obdobný zákon ze dne 11. června 1919, čís. 327 sb. z. a n., o povinné nabídce pohledávek znějících na cizí měnu určuje v §u 5 lhůtu, po kterou nabízející nesmí pohledávkou disponovati, na 15 dnů, ale žalobce neopírá svůj nárok o tento právní důvod, naopak uznává, že prodal ještě v prosinci 1919 bez jakékoliv výhrady dolary podle zákona čís. 143/1919; proto není třeba se zabývatí touto pochybností. Rozhodnutí sporu záleží jenom na tom, jaký kurs dlužno rozuměti pod přejímacím kursem ve smyslu čl. 3 zá-

kona čis. 143/1919, o němž jest tam řečeno pouze, že jej určí devisová ústředna, zda totiž, jak žalobce dodatečně požaduje a první soud uznal, míní tu zákon pohyblivý kurs, určovaný denně devisovou ústřednou podle okamžitého stavu valutového trhu, a to kurs platící pro den skutečného odevzdání cizí valuty, či jak míní žalovaná strana a uznal odvolací soud, pevný kurs 15 Kč, stanovený jednou pro vždy, podle zprávy uveřejněné dne 19. března 1919 v národohospodářské rubrice Úředních Pražských Novin ministerstvem financí. Nejvyšší soud souhlasí se soudem odvolacím. Povinnost, odváděti některé cizí valuty devisové ústředně, byla již před vládním nařízením čis. 113/1919 a zákonem čis. 143/1919 i po jich vydání, ale mimo rámec jejich předpisů. Byla zavedena, po případě zachována nařízeními o devisových ústřednách ze dne 18. června 1918, čis. 223 ř. zák. a ze dne 30. ledna 1919, čis. 47 sb. z. a n., za účelem jednotné úpravy a soustředění platebních styků s cizinou a vztahovala se na částky nabyté obchodováním s cizozemskem. Pro odvádění těchto valut platil stejně, jako pro veškeré ostatní obchodování s nimi, pohyblivý kurs určovaný devisovou ústřednou podle okamžitého stavu trhu a obchodních zásad. Od tohoto povinného odvádění valut dlužno odlišovati povinnost k nabídce valut podle vládního nařízení čis. 113/1919, vydaného na základě zmocňovacího zákona o utvoření samostatné československé měny ze dne 25. února 1919, čis. 84 sb. z. a n., a zákona čis. 143/1919 vydaného výslovně k doplnění uvedeného zmocňovacího zákona. Účelem jejich nebyla úprava obchodních styků s cizinou, nýbrž rozmnožení majetku státu na cizích platidlech zásobami v tuzemsku, jež podle předpisů o devisové centrále nemusily býti odvedeny, a to k ochraně a podpoře nově zavedené československé měny. Povinný prodej cizích valut byl pokračováním v akci zahájené zákonem ze dne 25. února 1919, čis. 88 sb. z. a n. o státní půjčce ve zlatě, stříbře a cizích valutách, a měla jím býti republika opatřena dostatečná zásoba drahých kovů a cizích valut, by mohl býti chráněn kurs československé koruny. Péče o ní náležela ministerstvu financí, jež bylo za tím účelem již zákony č. 84/1919 a čis. 187/1919 vybaveno rozsáhlými plnými mocemi, další plnou moc udělil mu zákon čis. 143/1919, by samo určilo kurs pro povinné odvedení valut dle tohoto zákona. Zákon nemluví nic o ministerstvu financí, nýbrž o devisové ústředně, to však jenom proto, poněvadž ona byla pověřena obchodním provedením nákupu. Podle §u 5 vl. nařízení čis. 47/1919 byla devisová ústředna kontrolována ministerstvem financí a vázána jeho rozhodnutím, takže byla vlastně v poměru k němu jenom výkonným orgánem, jak to bylo v § 1 vládního nařízení ze dne 12. května 1919, čis. 246 sb. z. a n., výslovně řečeno o Bankovním úřadu ministerstva financí, jenž později převzal její úkoly. (§ 1 vl. nař. ze dne 28. listopadu 1919, čis. 644 sb. z. a n.). Článek 3. zákona čis. 143/1919 ustanovuje, že přejímací kurs pro nabídnuté valuty určí devisová ústředna. Tomuto předpisu bylo po formální stránce úplně vyhověno tím, že devisová ústředna určila při odevzdání sporných 750 dolarů přejímací kurs na 15 Kč. Nějaké vyhlášky nebylo třeba. Po stránce hmotné jest tento kurs odůvodněn tím, že byl současně s vydáním zákona čis. 143/1919 pevně ustanoven ministerstvem financí.

Není v zákoně opory pro názor, že by přejímací kurs se byl musil řídit denním obchodním kursem. Tím, že zákon vyhradil určení kursu devisové ústředně, nechtěl říci, že má platiti pohyblivý kurs, jež tato ústředna určovala pro obchodování s cizími valutami dle skutečného stavu trhu, nýbrž že přejímací cenu určí devisová ústředna podle své vůle. Zákonem byl obyvatelstvu uložen povinný prodej cizích valut za cenu určenou státem. Kdyby byl zákon chtěl stanoviti kupní cenou denní obchodní obecnou cenu, patrnou z kursovního lístku, byl by se vyjádřil zcela jinak. Žalobce nemůže se dovolávati toho, že devisová ústředna mu vyplatila denní kurs 33.50 Kč za 1.000 dolarů odvedených 16. října 1919, neboť nevyvrátil tvrzení žalované strany, že devisová ústředna nebyla si tehdy vědoma, že jde o valuty nabídnuté ke koupi dle zákona čís. 143/1919. Že si toho nebyla vědoma, plyne z vlastního přednesu žalobcova, neboť ač nabídnul ke koupi 2.000 dolarů a odvedl 16. října 1.000 dolarů, byl přece v prosinci upomenut o celých 2.000 dolarů. Žalobní nárok byl odvolacím soudem právem zamítnut.

Čís. 6115.

Při posuzování, zda jest dovolání vzhledem k §u 502, třetí odstavec, c. ř. s. přípustno, lze přihlížeti jen k tomu předmětu sporu, jež strana vznáší k rozhodnutí na třetí stolici.

(Rozh. ze dne 10. června 1926, Rv I 32/26.)

V řízení o žalobě o náhradu škody odmítl Nejvyšší soud dovolání obou stran.

Důvody:

Obě strany napadají rozsudek soudu odvolacího z dovolacích důvodů §u 503 čís. 2 až 4 c. ř. s., žalovaný potud, pokud byl odsouzen zaplatiti žalobci 1.620 Kč 50 h s přísl., žalobce pak potud, pokud mu soudem odvolacím nebyla přiznána částka 3.241 Kč s přísl., nýbrž jen její polovice tedy 1.620 Kč 50 h s přísl. Za tohoto stavu věci jest se především zabývati otázkou přípustnosti dovolání stran. Podle spisů omezil žalobce v první stolici své původní žádání o přisouzení 20.000 Kč bolestného, 1.520 Kč za léčení, 33 Kč za věcnou škodu, 300 Kč za ušlý výdělek a 30.000 Kč za zmenšenou výdělečnou schopnost na 10.000 Kč bolestného, 1.208 Kč za léčení a 33 Kč za věcnou škodu. Ostatních nároků se vzdal. Soud první stolice stanovil škodu žalobci z úrazu vzniklou na 2.000 Kč bolestného, 1.208 Kč za léčení a 33 Kč za věcnou škodu, celkem tedy 3.241 Kč. Z toho přisoudil žalobci jen polovici 1.620 Kč 50 h, došed k přesvědčení, že na úrazu mají obě strany vinu stejným dílem. Ohledně dále požadovaných 9.620 Kč 50 h s přísl. byla žaloba soudem první stolice zamítnuta. Z tohoto rozsudku odvolaly se obě strany a vedlejší intervenientka žalobcova. Žalobce a vedlejší jeho intervenientka uznali v odvolání bolestné, v první stolici požadované částkou 10.000 Kč,